

Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică

Legislația în domeniul energetic

Capacitatea Instituțională a sectorului energetic

Dezvoltarea pieței cu ridicata și cu amănuntul

Accesul terților la rețea

Fiabilitatea și securitatea furnizărilor

Chișinău, 21 Iunie 2010

Legislația în domeniul energetic

1. Legislația primară

- Legea cu privire la energetică**
- Legea cu privire la energia electrică, prin care sunt transpuse prevederile Directivei UE privind regulile comune ale pieței energiei electrice 54/2003**
- Legea cu privire la gazele naturale, prin care sunt transpuse prevederile Directivei UE privind regulile comune ale pieței gazelor naturale 55/2003**
- Legea energiei regenerabile**
- Legea privind piața produselor petroliere**
- Legea privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător**
- Legea serviciilor publice de gospodărie comunală**

1. Legea cu privire la energetică stabilește:

- cadrul general cu privire la funcționarea sectorului energetic în scopul asigurării fiabile a consumatorilor cu resurse energetice,**
- atribuțiile și competențele autorităților administrației publice centrale și locale, și**
- atribuțiile și administrarea organului de reglementare a sectoarelor reglementate și finanțarea organului de reglementare - Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică.**

2. Legea cu privire la energia electrică:

- instituie cadrul legal pentru funcționarea eficientă, reglementarea și deschiderea pe etape a pieței energiei electrice, pentru desfășurarea activităților specifice sectorului electroenergetic și pentru producerea energiei termice la centralele electrice de termoficare, în condiții de accesibilitate, disponibilitate, fiabilitate, continuitate, competitivitate, transparență, cu respectarea normelor de calitate, de securitate și de protecție a mediului.**

- **Legea stabilește atribuțiile Guvernului, autorității administrației publice centrale de specialitate și competențele Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică privind funcționarea sectorului electroenergetic și a pieței energiei electrice.**
- **Legea stabilește cerințele privind eliberarea licențelor pentru activitățile desfășurate pe piața energiei electrice,**
- **atribuțiile, drepturile și obligațiile operatorului rețelei de transport și de sistem, ale operatorilor rețelelor de distribuție și ale furnizorilor de energie electrică, inclusiv ale furnizorilor de ultimă opțiune,**
- **drepturile și obligațiile consumatorilor finali,**
- **accesul utilizatorilor la rețeaua electrică și extinderea rețelelor electrice,**
- **procedura de construcție a centralelor electrice etc.**
- **Legea de asemenea prevede liberalizarea pieței de energie electrică pe etape - pentru consumatorii noncasnici în perioada de până la 1 ianuarie 2013, pentru consumatorii casnici până la 1 ianuarie 2015 și dreptul consumatorilor eligibili de a încheia contracte la alegere cu furnizorul de energie electrică.**

3. Legea cu privire la gazele naturale:

- instituie cadrul legal pentru funcționarea eficientă, reglementarea sistemului de gaze naturale și a pieței gazelor naturale, pentru desfășurarea activităților specifice sectorului de gaze naturale în condiții de accesibilitate, disponibilitate, fiabilitate, continuitate, competitivitate, transparență, cu respectarea normelor de calitate, de securitate și de protecție a mediului.**
- Legea stabilește atribuțiile Guvernului, autorității administrației publice centrale de specialitate și competențele Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică privind funcționarea sectorului de gaze naturale și a pieței gazelor naturale.**
 - Legea stabilește cerințele privind eliberarea licențelor pentru activitățile desfășurate pe piața gazelor naturale,**
 - atribuțiile, drepturile și obligațiile operatorului rețelei de transport, operatorilor rețelelor de distribuție, furnizorilor de gaze naturale, inclusiv ale furnizorilor de ultimă opțiune, operatorilor depozitelor de stocare**
- drepturile și obligațiile consumatorilor finali,**

- accesul la depozitele de stocare și funcționarea operatorului combinat etc.
 - Legea de asemenea prevede posibilitatea ca operatorul rețelei de distribuție ce prestează servicii la un număr de consumatori de până la 100000 să dețină și licență la furnizarea de gaze naturale la tarife reglementate și după anul 2013.
 - Legea stabilește că consumatorul final este în drept să încheie contract de furnizare a gazelor naturale cu orice furnizor, inclusiv din străinătate.
4. Legea energiei regenerabile constituie cadrul juridic de funcționare a sectorului energiei regenerabile, raporturile sociale și economice care se constituie în procesul valorificării surselor regenerabile de energie, modalitățile de organizare a producerii și comercializării energiei și combustibilului regenerabile.
- Legea stabilește principiile și obiectivele politicii de stat în domeniul valorificării surselor regenerabile de energie, indică modalitățile de integrare a surselor regenerabile de energie în sistemul energetic național, inclusiv prin procurarea obligatorie de către operatorii rețelelor de distribuție a cantităților de energie electrică produsă de centralele electrice ce funcționează pe baza surselor regenerabile de energie, inclusiv

asigurarea, pînă în anul 2010, a producerii unui cuantum de 6% de energie din surse regenerabile din volumul energiei provenite din surse tradiționale și a unui cuantum de 20% - pînă în anul 2020.

- **În anul 2010 volumul amestecului de bioetanol și benzină va constitui 6% din volumul benzinei comercializate, iar volumul amestecului de biodiesel și motorină va constitui 5% din volumul motorinei comercializate.**
- **În anul 2020 volumul amestecului de bioetanol și benzină și volumul amestecului de biodiesel și motorină vor constitui, fiecare, cîte 20% din volumul benzinei și motorinei comercializate; constituie cadrul juridic de funcționare a sectorului energiei regenerabile, raporturile sociale și economice care se constituie în procesul valorificării surselor regenerabile de energie, modalitățile de organizare a producerii și comercializării energiei și combustibilului regenerabile.**

4. Legea privind piața produselor petroliere are ca scopul formarea cadrului organizatoric, juridic și economic pentru asigurarea securității economice a țării și reglementarea importului, transportului, depozitării și comercializării produselor petroliere pe piața internă, ca produse strategice, cu un regim special de activitate, crearea condițiilor favorabile pentru relațiile de pe piața internă a produselor petroliere, aprovizionarea fiabilă a consumatorului cu produse petroliere de calitate, dezvoltarea concurenței loiale și protecția drepturilor și intereselor legitime ale consumatorului.

Legea stabilește că desfășurarea activităților de import și comercializare cu amănuntul a benzinei, motorinei și a gazului lichefiat se licențiază de către Agenție,

Legea de asemenea stabilește că Agenția elaborează și aprobă metodologia de calculare a prețurilor la benzină, motorină și gazele lichefiate, inclusiv prin aplicarea unei rentabilități rezonabile.

Pentru importul și comercializarea celorlalte produse petroliere nu este necesară licența și prețurile la astfel de produse petroliere se stabilește în funcție de cerințele pieței.

5. Legea privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător determină cadrul juridic, organizatoric și economic de reglementare prin licențiere a activității de întreprinzător, stabilește genurile de activitate supuse reglementării prin licențiere și este orientată spre asigurarea respectării condițiilor, stabilite prin lege pentru desfășurarea genurilor de activitate supuse reglementării prin licențiere.

- Legea stabilește procedura de eliberare, reperfectare, suspendare, reînnoire și retragere a licențelor pentru desfășurarea activităților licențiate pe piața energiei electrice, pe piața gazelor naturale și pe piața produselor petroliere.

6. Legea serviciilor publice de gospodărie comunală stabilește cadrul juridic unitar privind înființarea și organizarea serviciilor publice de gospodărie comunală în unitățile administrativ-teritoriale, inclusiv monitorizarea și controlul funcționării lor și reglementarea tarifelor la serviciile publice de gospodărie comunală furnizate/prestate în mod centralizat.

Conform Legii Agenția:

- a) elaborează și aprobă, în coordonare cu Guvernul, metodologia de calculare a tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu energie termică, de alimentare cu apă, de canalizare și epurare a apelor uzate;**
- b) aprobă, în coordonare cu administrația publică locală, tarifele pentru serviciile publice de alimentare cu apă tehnologică, prestate centralizat la nivel de municipiu (oraș) și raion, calculate în conformitate cu metodologia de calculare a tarifelor;**
- c) monitorizează respectarea de către operatori a metodologiei de calculare a tarifelor, participă, în limitele competenței, la exercitarea controlului asupra activității participanților pe piața serviciilor comunale;**
- d) asigură transparența tarifelor pentru serviciile publice de gospodărie comunală;**
- e) aprobă tarifele pentru serviciile publice de alimentare cu energie termică prin sistemele centralizate, calculate în conformitate cu metodologia de calculare a tarifelor prin care se va asigura recuperarea tuturor costurilor minime, strict necesare producerii, transportării, distribuției și furnizării energiei termice.**

2. Legislația secundară

- **Regulamentul privind construcția/reconstrucția centralelor electrice de capacitatea mai mare de 20 MW și Regulamentul cu privire la licitație (Guvernul);**
- **Regulamentului cu privire la protecția rețelelor electrice (Guvernul);**
- **Regulile pieței energiei electrice, Regulile pieței gazelor naturale (Agenția);**
- **Regulamentul pentru furnizarea și utilizarea energiei electrice, Regulamentul pentru furnizarea și utilizarea gazelor naturale (Agenția);**
- **Regulamentul privind măsurarea energiei electrice în scopuri comerciale, Regulamentul cu privire la modul de măsurare a gazelor naturale în scopuri comerciale (Agenția);**
- **Regulamentul cu privire la extinderea rețelelor de distribuție a energiei electrice, Regulamentul cu privire la extinderea rețelelor de distribuție a gazelor naturale (Agenția);**

- **Normelor tehnice ale rețelelor electrice de transport Normelor tehnice ale rețelelor electrice de distribuție, Normelor tehnice ale rețelelor de distribuție a gazelor naturale, Normele tehnice ale rețelelor de transport al gazelor naturale (Agenția);**
- **Metodologiile de calculare și de aplicare a tarifelor reglementate la energia electrică și la energia termică produse de centralele electrice de termoficare, la energia electrică produsă de centralele electrice din surse regenerabile de energie, la serviciile de transport și de distribuție a energiei electrice, a tarifului pentru furnizarea energiei electrice la tarife reglementate, a tarifului final la energia electrică furnizată consumatorilor finali; Metodologia de calculare și de aplicare a tarifelor reglementate la gazele naturale (Agenția);**
- **Metodologia formării și aplicării prețurilor la produsele petroliere și la gazul lichefiat;**
- **Regulament pentru acreditarea consumatorilor eligibili (Agenția);**
- **Metodologii și instrucțiuni privind calcularea pierderilor de energie electrică și gaze naturale din rețelele electrice și de gaze naturale (Agenția);**
- **Standarde;**
- **Norme în construcții.**

Capacitatea Instituțională a sectorului energetic

Sectorul electroenergetic

1 Operator al rețelei de transport și de sistem

Șase titulari de licență pentru producerea de energie electrică (5 centrale electrice)

Trei operatori ai rețelelor de distribuție

Trei furnizori de energie electrică la tarife reglementate (de asemenea furnizori de ultimă opțiune)

Șapte furnizori de energie electrică la tarife nereglementate

Sectorul gazelor naturale

1 Operator al rețelei de transport

26 operatori ai rețelelor de distribuție

27 furnizori de gaze naturale la tarife reglementate (de asemenea furnizori de ultimă opțiune)

1 furnizori de gaze naturale la tarife nereglementate

Piața produselor petroliere

9 titulari de licență care activează pe piața produselor petroliere la genul de activitate importul și comercializarea cu ridicata a gazului lichefiat

53 titulari de licență care activează pe piața produselor petroliere la genul de activitate comercializarea cu amănuntul a gazului lichefiat

24 titulari de licență care activează pe piața produselor petroliere la genul de activitate Importul și comercializarea cu ridicata a benzinei și motorinei

78 titulari de licență care activează pe piața produselor petroliere la genul de activitate comercializarea cu amănuntul a benzinei și motorinei la stațiile de alimentare

Sisteme de alimentare centralizată cu căldură

Actualmente există 16 sisteme centralizate de alimentare centralizată cu căldură, în municipii și orașe, pentru care Agenția va stabili tarifele la energia termică livrată de ele.

Dezvoltarea pieței cu ridicata și cu amănuntul

Piața energiei electrice

1. Furnizorii de energie electrică sunt în drept să încheie contracte de procurare-vînzare a energiei electrice cu orice furnizor inclusiv din străinătate și este de asemenea obligat să procure cantitatea de energie electrică produsă în regim de cogenerare de către centralele electrice de termoficare și centralele electrice care produc energie electrică din surse regenerabile de energie. Unica condiție este ca prețul energiei electrice să fie cel mai mic de pe piață.

2. Conform Legii cu privire la energia electrică deschiderea pieței energiei electrice se va efectua pe etape, stabilite de Agenție, după coordonarea cu Guvernul, în următoarele termene:

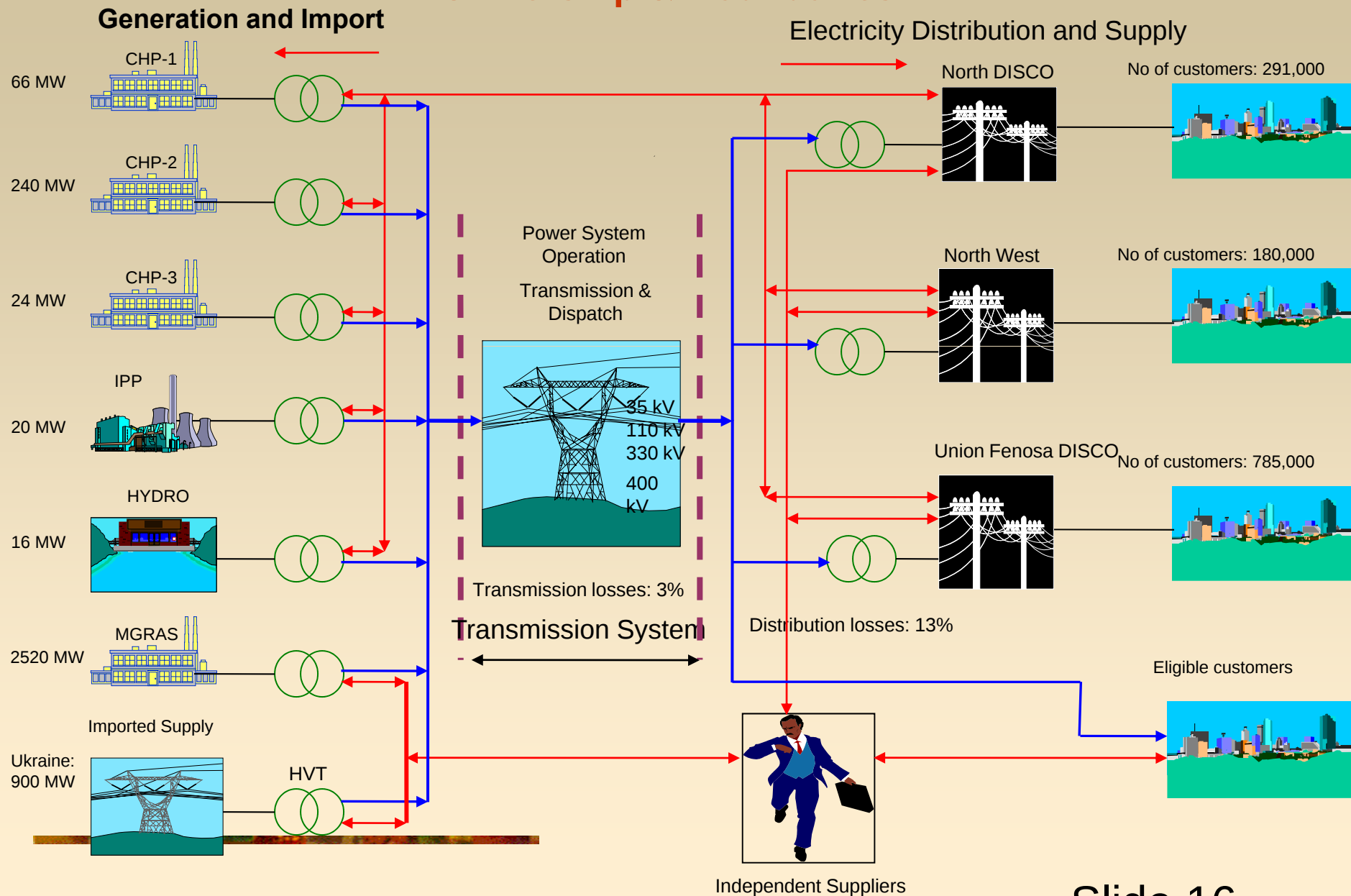
a) pentru consumatorii noncasnici – pînă la 1 ianuarie 2013;

b) pentru consumatorii casnici – pînă la 1 ianuarie 2015.

3. Actualmente piața energiei electrice este deschisă la nivel de 10 % pentru consumatorii eligibili, instalațiile de utilizare ale căroră sunt racordat la rețeaua electrică de tensiunea 35-110 kV.

Moldova Power Market

Ownership & Boundaries

Piața gazelor naturale

1. Consumatorii de gaze naturale au dreptul să încheie contract de furnizare a gazelor naturale cu orice furnizor de gaze naturale, inclusiv din străinătate.

Actualmente acest drept nu poate fi de facto realizat, deoarece gazele naturale se importă dintr-o singură țară (Rusia, Gazprom) și de un singur titular de licență S.A. Moldovagaz, care este o întreprindere mixtă.

Operatorul rețelei de transport S.R.L. Moldovatransgaz, este o întreprindere creată de S.A. Moldovagaz.

S.A. Moldovagaz este proprietarul a 12 operatori ai rețelelor de distribuție și respectiv a 12 furnizori de gaze naturale la tarife reglementate.

Pe piața gazelor naturale de asemenea activează 14 operatori ai rețelelor de distribuție, titulari și de licențe pentru furnizarea gazelor naturale la tarife reglementate, care nu aparțin S.A. Moldovagaz.

Orice întreprindere care deține rețele de distribuție a gazelor naturale poate solicita eliberarea licenței pentru distribuția de gaze naturale și respectiv a licenței pentru furnizare de gaze naturale la tarife reglementate.

Licențele se eliberează pe o perioadă de 25 ani.

Accesul terților la rețea

În conformitate cu Legea cu privire la energia electrică

acces la rețea – drept al persoanelor fizice și juridice de a beneficia de servicii de transport și/sau de distribuție a energiei electrice în condițiile prezentei legi, inclusiv de racordare la rețelele electrice a instalațiilor de producere și de utilizare;

Operatorul rețelei de transport și de sistem și operatorii rețelelor de distribuție sunt obligați:

- a) să răspundă la orice solicitare de serviciu, inclusiv la cererea privind eliberarea avizului de racordare, în termen de 15 zile de la data înregistrării solicitării;
- b) să efectueze racordări, deconectări, reconectări la rețelele electrice de transport și de distribuție în condițiile și în termenele stabilite în Regulamentul pentru furnizarea și utilizarea energiei electrice și în Normele tehnice ale rețelelor electrice de transport și dedistribuție;
- c) să nu facă discriminare între utilizatorii de sistem sau între categoriile de utilizatori de sistem, în special în favoarea întreprinderilor înrudite;

- 1. Accesul terților la rețelele electrice de transport și de distribuție se bazează pe tarife publicate, aplicate față de toți utilizatorii de sistem pe principii obiective și nediscriminatorii.**
- 2. Operatorul rețelei de transport și de sistem și de distribuție asigură acces la rețelele electrice tuturor utilizatorilor de sistem și terților fără discriminare. Operatorul rețelei de transport și de sistem și de distribuție pot refuza accesul la rețelele lor electrice în cazul în care se confruntă cu lipsă de capacitate. Refuzul trebuie motivat și justificat în modul corespunzător. Operatorul rețelei de transport și de sistem și de distribuție sînt obligați să ofere informații pertinente despre măsurile necesare extinderii rețelelor electrice și despre termenele concrete de realizare a extinderii rețelelor electrice.**
- 3. Accesul terților la rețelele electrice se efectuează în condițiile și în termenele stabilite în Regulile pieței energiei electrice, în Regulamentul pentru furnizarea și utilizarea energiei electrice, în Normele tehnice ale rețelelor electrice de transport și Normele tehnice ale rețelelor electrice de distribuție.**
- 4. Operatorul rețelei de transport și de sistem este obligat să informeze Agenția despre orice caz în care unui participant la piață sau unui solicitant i se refuză accesul la rețelele electrice de transport.**
- 5. Operatorul rețelei de transport și de sistem și de distribuție sînt obligați să comunice în scris, în termen de 15 zile de la depunerea cererii solicitantului sau a consumatorului, condițiile tehnico-economice de racordare la rețea și să colaboreze cu solicitantul la alegerea și la realizarea celei mai avantajoase soluții de racordare.**

Fiabilitatea și securitatea furnizărilor

**În conformitate cu Legea cu privire la energia electrică
securitate a aprovizionării cu energie electrică – capacitate a unui sistem
electroenergetic de a alimenta consumatorii cu energie electrică în conformitate cu
dispozițiile legii;**

- 1. Guvernul asigură securitatea energetică a statului;**
- 2. Guvernul, prin intermediul organului central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei, asigură monitorizarea securității furnizării energiei electrice. Monitorizarea va cuprinde, în special, acoperirea balanței dintre cerere și ofertă pe piața energiei electrice, nivelul cererii viitoare de energie electrică și sursele de acoperire disponibile, capacitățile suplimentare planificate sau în curs de construcție, calitatea și nivelul de întreținere a rețelelor electrice, precum și îndeplinirea măsurilor de acoperire a sarcinii de vârf și a deficitului în furnizarea energiei electrice în cazul indisponibilității unui sau mai multor furnizori. Anual, până la 30 aprilie, organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei va întocmi și va publica în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și pe pagina sa electronică un raport pentru anul precedent, în care va prezenta rezultatele monitorizării problemelor în cauză, precum și orice măsură luată sau preconizată pentru soluționarea lor.**

Operatorul rețelei de transport și de sistem este obligat să elaboreze și să prezinte, pînă la 31 martie, organului central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei și Agenției un raport anual, care să cuprindă informații cu privire la echilibrul între ofertă și cerere pe piața energiei electrice, la prognoza cererii și a capacităților de producție planificate sau aflate în construcție, la calitatea și la nivelul de întreținere a rețelei electrice de transport, la măsurile de acoperire a sarcinii de vîrf, precum și la acțiunile care trebuie întreprinse în caz de reducere a volumelor furnizate de unul sau de mai mulți furnizori. Raportul se publică pe pagina electronică a operatorului rețelei de transport și de sistem.

În scopul asigurării continuității furnizării energiei electrice și monitorizării pieței energiei electrice Agenția convoacă lunar ședințe de lucru, cu participarea tuturor participanților pieței energiei electrice și a furnizorului de gaze naturale pentru a examina situația pe piața energetică.

Concomitent, conform prevederilor Regulilor pieței energiei electrice, operatorul rețelei de transport și de sistem este obligat să informeze organul administrației publice centrale de specialitate și Agenția în cazul creării unei balanței deficitare pronosticate de energie și putere electrică pentru luna calendaristică următoare, pentru a fi posibil de întreprins măsuri adecvate în scopul redresării situației respective.

Prevederi similare sunt stabilite și în cazul asigurării securității și fiabilității furnizării gazelor naturale.

Mulumim pentru atenție
Direcția Reglementări și licențiere

